

RUHU OLAN BİR BİNA; ERZURUMLU NAFİZ BEY APARTMANI

Birçok filmde görmüşümdür. New York, Inter Continental Oteli iki ana caddenin birleştiği noktada giriş kapısı olan, elit bir tabakanın kullandığı anlaşılan bir otel. Otelin ilginç tarafı iki cadde kesişmek için birbirlerine yaklaştıkça otel de daralır ve birleştikleri noktada otelin sadece giriş kapısı vardır. New York'un en ilgi çekici mekanlarından biri olarak birçok Amerikan filminde seyretmişimdir.

İşte Continental Oteli'nin benzeri Ankara'da bulunmakta, üstelik de başkentin kaloriferli ve asansörlü ilk modern apartmanı olarak. Ankara'yı gezmeye çıktığım zamanlar; bazen Anafartalar Caddesi'nden, Konya Sokak ve Işıklar Caddesi, bazen de Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ni geçtikten sonra Alataş Sokak üzerinden görünür Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı. Tıpkı New York Continental Oteli'nin daralarak bir noktada birleştiği gibi Işıklar Caddesi ile Alataş Sokağın kesiştiği yerde tüm ihtişamı ile bir asırdır durmakta; Nafiz Bey Apartmanı.

1922 yılında inşa edilen binanın mimarı Arif Hikmet Koyunoğlu. Arif Hikmet Bey Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'da başta Etnografya Müzesi ve Türk Ocağı Binası

gibi önemli yapılara imza atmış ve birbirinden farklı sanatsal alanlarda eserler vermiş ilginç bir mimar. Aynı zamanda fotoğraf sanatçısı. Apartman, Türkiye İş Bankası, Ankara Palas, Marmara Köşkü ve Etnografya Müzesi gibi yapıların da müteahhitliği yapan Nafiz Kotan'ın (Erzurumlu Nafiz Bey) ismini taşıyor. Sıvaları dökük, pencere camları kırılmış apartman günümüzde atıl halde duruyor.

Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı, Ankara'nın tarihi dokusuna katkı sağlayan önemli yapılarından biridir. Tarihi bina, Cumhuriyet'in erken dönemlerinde yapılmış neredeyse ilk sivil mimarlık örneklerinden birisi. Alt katı ticaret, üst katları konut olarak tasarlanmış, 200 metrekarelik köşe bir parselde mimari estetik açısından, ritm, yatay düşey ilişkisi ile birlikte nasıl bir güzellik katılacağına da yaşayan, canlı bir örneği.

Bu özellikleri ile birlikte Ankara Ulus'ta bir apartman; büyük şehrin hay huyu içerisinde artık köhneleşmiş bir semt haline gelen, Kale'nin eteklerinde ticarethanelerin karmaşası arasında kalmış Nafiz Bey Apartmanı. Şehrin bu keşmekeşinde Ankara'da dolaşırken, vatandaşın birine sorsanız kimsenin size yardımcı olup göstereceğini zannetmiyorum. Şimdilerde yüzyıllık anıları, misafir ettikleri, biriktirdikleri ve hatıraları ile mazinin külleri arasında kaybolmuş bir halden bakar size Nafiz Bey Apartmanı.

Ankara'nın güzel ve özgün bir mimariye sahip ender binalarındandır. uzun süre metruk halde kaldı ve Ulus'da yeterince değer görmeyen böyle birkaç binanın daha olduğunu hatırlıyorum. Ben mimar değilim ama estetik hele hele mimari estetik benim için yaşam içerisinde elzem olan birşey ve

Ankara bu konuda çok yoksun. dolayısıyla şehirde gördüğüm güzel mimariye sahip tarihi binaların kaderine terk edilmiş olması birçok kez İ.Melih'in kulaklarını çınlatmama neden oluyor.

Apartmanın köhneleşmiş kapısında da Erzurumlu Nafiz Bey apartmanı 1922 yazılı. Erzurumludur Nafiz Bey, ticaret erbabıdır. İstanbul'da ticaret yaparken edindiği yabancı tanıdıklar İstiklal harbi için malzeme temininde yardımcı da olmuştur. Nafiz Bey Milli Mücadele döneminde bütün mal varlığını satarak Ankara'ya taşınmıştır. Kurtuluş mücadelesinin ardından Ankara'da müteahhitlik yaparak birçok yapı inşa etmiştir. Bu binalardan biri olan Nafiz Bey apartmanı o unutulmuş yerinde bu güzel hatıranın ihtişamlı ama sessiz bir abidesi olarak durmaktadır.

Ben, Turgut Özakman'ın "Şu Çılgın Türkler" isimli romanını okurken Erzurumlu Nafiz Bey ismine rastlamıştım. İstiklâl Savaşında ordumuza dört uçak alıp, iki uçak parası ödeyen bu "Dadaş" bana hep milli mücadelemizin isimsiz kahramanlarından birisi olarak görünmüştür.

Peki kim bu Nafiz Kotan? Erzurumlu Nafiz Bey, 1877 yılında Erzurum'da doğan Nafiz Bey, 12 yaşında babası Hacı Ahmet Efendi'yi kaybetmiş. 1913'te ailesiyle birlikte İstanbul'a yerleşmiş, İstanbul ve Ankara'da tüccarlık, müteahhitlik yapmış, Milli Mücadele döneminde Atatürk'ün en büyük destekçilerinden olmuş. İtalya'dan uçak alıp getirtmiş bu uçakları orduya hibe etmiş, İstanbul'dan Anadolu'ya yapılan sevkiyatlarda etkin rol oynamış ve tüm mal varlığını satarak Atatürk istediği zaman kullanabilsin bir bankaya yatırmış. İttihatçı olduğu söylenen Nafiz Bey, bu sıkıntılı günlerde İnebolu'dan Ankara'ya silah ve malzeme taşıyarak büyük bir vatanseverlik örneği göstermiştir. Apartmana ismini veren kişi, Erzurumlu Nafiz Bey böyle biri.

2019 yılında, Ankara Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak çalışan "Ankara'nın Tarihini ve Kültürünü Araştırma Komisyonu" (ATAK) tarafından bir rapor hazırlandı ve bu metinde söz konusu binanın tarihinin araştırılarak Ankara'ya yeniden kazandırılması istendi. Yılın son meclis oturumunda tüm parti gruplarının oy birliğiyle kabul edilen rapor, basına binanın restore edilip kent müzesine dönüştürüleceği şeklinde yansıdı.

2020 yılının sonlarına doğru Ankara'nın sivil mimarlık tarihi ve kent belleğiyle ilgili çalışmalar bir grup sanatçı tarafından bir takvim hazırlandı. Her ay için Ankara'nın tarihinde kendine yer etmiş bir apartman seçilirken, Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı da bu çalışmada kendine yer buldu.

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin, Uluş'ta 1922 yılında inşa edilen tarihi Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı'nı

'Kent Müzesi'ne dönüştüreceğine yönelik sosyal medyada çok sayıda paylaşım yapıldı. Ankara'nın ilk asansörlü ve kaloriferli apartmanı olma özelliğine sahip yapıya ilişkin Ankara Büyükşehir Belediyesi kararı ile Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı'nın şehir müzesi yapılmasına oy birliğiyle karar verildi.

Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı'nın tarihi önemi, sadece Ankara için değil, Türkiye'nin geneli için de büyük bir değer taşımaktadır. Bu nedenle, yapıyı koruma altına almak ve gelecek nesillere aktarmak için gerekli adımların atılması gerekmektedir. Tarihi dokunun korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması, kültürümüzün ve kimliğimizin korunması açısından son derece önemlidir.

Modern kentlerde yıkımlara rağmen eski kentin tarihsel özellikleri ve ruhu, eski mahallelerde yeni yapıların arasında kalmış eski yapılar ile hala hissedilmekte. Fakat, günümüzde kentlerde eskinin kullanımının devamı yerine yık ve yap yöntemi izlenmekte ve tarihi kentlerimiz yok olmaktadır. Ankara'nın tarihi kent merkezinde yık ve yap yönteminin sonuçları İller Bankası Binası, 19 Mayıs Stadyumu, Maltepe Havagazı Fabrikası, Su Süzgeçi, Kumrular İkamet Sitesi, Etibank Binası ve daha niceleri artık yoklar.

Erzurumlu Nafiz Bey Apartmanı, Ankara'nın tarihi dokusuna katkı sağlayan önemli yapılarından biridir. Eski kenti ve gündelik hayatını hayal etmek, var olan yapılar ve izlerle daha kolaydır. Çünkü bu kalıntılar ve izler bize geçmişin gündelik hayatının bilgilerini sunmakta. Günümüzde bir Cumhuriyet başkenti sıfatıyla geçmişini ve geleceğini yanyana sürdürmeye çalışan Ankara'nın tarihi kent merkezinde yer alan, 1920'ler gibi önemli bir kırılma dönemine ait olan bir binadır, Nafiz Bey Apartmanı.

Nadir Avşaroğlu
Aralık - 2023

